

17 XI 2004

Dokument przekazany przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

PROJEKT ZAŁOŻEŃ DO USTAWY O „PRAWIE UBOGICH”

1. Projektowana ustawa reguluje zasady i tryb:

- przyznawania pomocy prawnej z urzędu,
- zwalniania od kosztów sądowych,
- zwalniania od ponoszenia wynagrodzenia notariusza.

2. Pomoc prawna z urzędu obejmuje:

- udzielenie porady prawnej, sporządzenie opinii prawnej, opracowanie projektu aktu prawnego, w tym również pisma procesowego (podstawowa pomoc prawna),
- ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, wyznaczenie obrońcy z urzędu.

3. Przyznanie pomocy prawnej z urzędu, zwolnienie od kosztów sądowych lub zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza przyznaje się, jeżeli spełnione są następujące warunki:

- a) wysokość dochodu na osobę w rodzinie wnioskodawcy w poprzedzającym roku kalendarzowym nie przekroczyła poziomu określonego corocznie w rozporządzeniu (odrębne limity dochodów dla całkowitej i częściowej nieodpłatności lub zwolnienia),
- b) wnioskodawca nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych albo wynagrodzenia adwokata, radcy prawnego lub notariusza bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny,
- c) wnioskodawca ma obywatelstwo polskie, innego państwa członkowskiego UE lub państwa, z którym Rzeczpospolita Polska zawarła stosowną umowę międzynarodową,
- d) wnioskodawca zamieszkuje (ma miejsce pobytu) w Polsce,
- e) dochodzone roszczenie lub obrona, w związku z którymi ma być przyznana pomoc prawna z urzędu lub zwolnienie od kosztów sądowych, nie są oczywiście niedopuszczalne lub bezzasadne, a w przypadku ubiegania się o zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza – zachodzi potrzeba dokonania czynności notarialnej.

4. Przyznana pomoc prawna z urzędu może być nieodpłatna albo częściowo odpłatna, a zwolnienie od kosztów sądowych lub ponoszenia wynagrodzenia notariusza - całkowite lub częściowe, w zależności od kryteriów, o których mowa w pkt 3 lit. a) i b).

5. Minister Sprawiedliwości utworzy Biuro Pomocy Prawnej, zwane dalej „Biurem”, z oddziałami przy sądach okręgowych.

6. Do zadań Biura należy:

- rozpatrywanie wniosków o przyznanie pomocy prawnej z urzędu,
- koordynowanie udzielania podstawowej pomocy prawnej,
- wyznaczenie pełnomocnika lub obrońcy z urzędu z list, o których mowa w pkt 8, jeżeli osoba uprawniona sama nie wybrała adwokata lub radcy prawnego.

7. Ustrój i organizację Biura określa rozporządzenie.

8. Okręgowe rady adwokackie oraz rady okręgowych izb radców prawnych corocznie przekazują właściwym oddziałom Biura listę adwokatów oraz listę radców prawnych, którzy zgłosili gotowość udzielania pomocy prawnej z urzędu, ze wskazaniem – w miarę możliwości – w jakich dziedzinach prawa się specjalizują. Zawiadamiają także o zmianach na tych listach.

9. Pomoc prawną z urzędu, zwolnienie od kosztów sądowych lub zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza przyznaje się na wniosek osoby zainteresowanej.

10. W warunkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 Kodeksu postępowania karnego Biuro wyznacza oskarżonemu obrońcę z urzędu także na wniosek prokuratora lub sądu właściwego do rozpoznania sprawy w postępowaniu karnym. W takim przypadku pkt 3 nie stosuje się, a przyznana pomoc prawna jest nieodpłatna.

11. Wniosek o przyznanie pomocy prawnej z urzędu, zwolnienie od kosztów sądowych lub zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza, zwany dalej „wnioskiem”, składa

się na urzędowym formularzu. Rozporządzenie określa wzór urzędowego formularza oraz sposób udostępniania formularzy (w siedzibach sądów oraz poza sądami, nieodpłatnie).

12. Do wniosku należy załączyć dokumenty potwierdzające spełnienie warunków, o których mowa w pkt 3.

13. Wniosek składa się do oddziału Biura właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy lub siedzibę sądu lub organu, przed którym ma być wytoczona lub już się toczy sprawa, w związku z którą ma być przyznana pomoc prawna z urzędu lub zwolnienie od kosztów sądowych. Wniosek o zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza składa się w oddziale Biura właściwym ze względu na siedzibę kancelarii notarialnej, w której ma być dokonana czynność notarialna.

14. Do postępowania w sprawach z wniosku stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, jeżeli projektowana ustawa nie stanowi inaczej.

15. Biuro może zwrócić się do ośrodka pomocy społecznej o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej wnioskodawcy.

16. Sądy, organy i jednostki organizacyjne są obowiązane niezwłocznie udostępnić lub udzielić, na wniosek Biura, odpowiednich informacji, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia wniosku.

17. Wnioskodawcy przysługuje odwołanie od decyzji odmawiającej w całości lub części ustanowienia adwokata lub radcy prawnego z urzędu, wyznaczenia obrońcy z urzędu albo zwolnienia od kosztów sądowych - do sądu lub organu, przed którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy, zaś od decyzji odmawiającej w całości lub części przyznania podstawowej pomocy prawnej lub zwolnienia od ponoszenia wynagrodzenia notariusza – do sądu okręgowego, przy którym działa oddział Biura, który przyznał tę pomoc lub zwolnienie. Od orzeczenia sądu lub organu nie przysługuje środek zaskarżenia.

18. Osoba, której przyznano pomoc prawną z urzędu, ma prawo wyboru adwokata lub radcy prawnego, który udzieli podstawowej pomocy prawnej albo będzie pełnomocnikiem

lub obrońcą. Jeżeli osoba uprawniona nie dokona wyboru, Biuro wyznaczy adwokata lub radcę prawnego z listy, o której mowa w pkt 8.

19. Ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz zwolnienie od kosztów sądowych rozciąga się na całe postępowanie aż do uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a także na postępowanie egzekucyjne lub wykonawcze.

20. Pełnomocnik lub obrońca ustanowiony z urzędu ma prawo – z wyłączeniem strony, którą reprezentuje, i z pierwszeństwem przed roszczeniami osób trzecich - ściągnąć sumę należną mu tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków z kosztów zasądzonych na rzecz tej strony od przeciwnika.

21. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa. Zasady ponoszenia tych kosztów przez Skarb Państwa określa rozporządzenie.

22. Osoba, która została w całości zwolniona od kosztów sądowych, nie wnosi opłat sądowych i nie ponosi wydatków, które wykląda za nią Skarb Państwa.

23. Biuro cofnie przyznanie pomocy prawnej z urzędu oraz zwolnienie od kosztów sądowych lub zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza, jeżeli okaże się, że okoliczności, na podstawie których je przyznano, nie istniały lub przestały istnieć. W obu wypadkach wnioskodawca obowiązany jest uiszczyć wszystkie przepisane koszty oraz wynagrodzenie adwokata, radcy prawnego lub notariusza, jednakże w drugim wypadku Biuro może obciążyć wnioskodawcę tym obowiązkiem tylko częściowo, stosownie do zmiany, jaka nastąpiła w jego stosunkach. Obowiązek uiszczenia kosztów i wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego nie powstaje, gdy przyczyną cofnięcia przyznania pomocy lub zwolnienia jest oczywista bezzasadność roszczenia lub obrony, chyba że wnioskodawca podlega ukaraniu w myśl pkt 21.

24. Osobę, która uzyskała przyznanie pomocy prawnej z urzędu, zwolnienie od kosztów sądowych lub zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza na podstawie podania świadomie nieprawdziwych okoliczności, sąd okręgowy, przy którym działa oddział Biura,

które przyznało pomoc lub zwolnienie, na wniosek tego oddziału, skaże na grzywnę, niezależnie od obowiązku tej osoby uiszczenia wszystkich przepisanych kosztów i wynagrodzenia adwokata, radcy prawnego lub notariusza.

25. Należności Skarbu Państwa, o których mowa w pkt 23 i 24, podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

26. Osoby, którym przyznano pomoc prawną z urzędu, zwolnienie od kosztów sądowych lub zwolnienie od ponoszenia wynagrodzenia notariusza, są obowiązane niezwłocznie poinformować Biuro o każdej zmianie w ich sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej, która wiąże się z podstawą do przyznania tej pomocy lub zwolnienia.

27. Należy dokonać odpowiednich zmian w ustawach, które obecnie normują materię regulowaną w projektowanej ustawie.